РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Всї листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVI. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота 16-го марта 1918. Ч. 32. VOL. XXVI. JERSEY CITY, N. J., Saturday, March 16, 1918. No. 32.

ОДЕСА ЗДОБУТА.

В Київі розпочали ся мирові переговори між Україною і Росією.

Всерос. конґрес „савєтів" потвердив мировий договір з Німеччиною.

Злучені Держави і Анґлія конфіскують 1,000.000 тон голяндських кораблів.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on March 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

ОДЕСА ЗДОБУТА.

БЕРЛІН, 13. марта. — **НІМЕЦЬКІ ВІЙСКА ВІЙШЛИ ДО ОДЕСИ, доносить останний урядовий звіт німецького штабу.**

Наступ на Одесу відбув ся з двох сторін.

БЕРЛІН, 14. марта. — Німецькі війска, які заняли Одесу, були вислані на підставі угоди, заключеної з румунським правительством. Урядовий німецький рапорт звучить:

„Німецькі війска, які вислано проти Одеси з Браїлї через Ґалац і Бендери в порозуміню з румунським правительством, заняли Одесу після завзятої битви з бандами коло Молдаванки. Опісля надійшли війска австро-угорські від сторони Жмеринки".

Одеса, найбільша пристань України, лежить над Чорним морем, у віддаленю 20 миль на північ від устя Днїстра. Одеса числить поверх 620.000 мешканців (після урядової статистики з 1911 року). Одеса є головним осередком вивозу збіжа з України.

Користи, які випливають для центральних держав з посїданя Одеси, є дуже великі. Найважнійші є отсї:

Німеччина здобула отсим в першій мірі дорогу до Індії.

Румунія зістала цілковито окружена „зелїзним перстенем".

Цілковита контроля над Чорним морем.

Маючи у своїх руках контролю над Балтійським і Чорним морем, Німеччина здобула також контролю над цілим вивозом, а передівсїм збіжа, не лише з України, але з цілої Росії.

Російська чорноморська фльота кождої хвилї опинить ся в руках Німеччини, яка її розоружить, або злучить з фльотою турецькою до боротьби проти аліянтів на Середземнім мори.

Одеса має одні з найбільших збіжевих складів в сьвіті, побудовані після найновійших вимог, і всї новочасні средства до ладованя і транспортованя збіжа.

МИРОВІ ПЕРЕГОВОРИ МІЖ УКРАЇНОЮ І РОСІЄЮ.

АМСТЕРДАМ, 13. марта. — **Телеґрама з Відня до „Фосіше Цайтунґ" доносить, ЩО В КИЄВІ РОЗПОЧАЛИ СЯ МИРОВІ ПЕРЕГОВОРИ МІЖ РОСІЄЮ І УКРАЇНОЮ.**

Українська Центральна Рада, як доносить дальше телеґрама, **відбуде небаром засїданє, щоби потвердити мировий договір з центральними державами.**

Членів большевицької ради в Києві арештовано.

ЛОНДОН, 12. марта. — Телеґрама з Ціріху до „Сентрал Нюс" доносить, **що саксонські і українські війска увязнили членів большевицької ради в Києві.**

Німці безпощадно розстрілюють полонених.

АМСТЕРДАМ, 14. марта. — На Україні боротьба змагаєть ся. Ряди большевицьких відділів одержують скріпленя зі сторони Чехів і австрійських дезертирів, як се доносить берлїнська телеґрама, яку одержала „Райніше Вестфеліше Цайтунґ".

Телеґрама додає, що Німцям приходить ся часто зводити завзяті битви з відділами, зложеними з таких людий, і коли вони попадуть ся в руки Німців, їх розстрілюють.

Большевики зоружують населене здовж границь України.

ВАШІНҐТОН, 14. марта. — Телеґрами доносять, **що „савєти" здовж цілого українського фронту зоружують нарід і говорять йому, що його обовязком є помогти прогнати Німців з Росії.** В богато округах переведено мобілїзацію мущин в правильний спосіб.

Потворено з великим поспіхом відділи в силї від 1.000 до 10.000 людий, переважно з таких, котрі давнїйше служили в російській армії. Провід над ними обіймуть команданти, назначені „савєтами".

Поділ українського збіжа між центральні держави.

ВАШІНҐТОН, 14. марта. — Нинїшні урядові вісти з Копенгаґен доносять, в який спосіб будуть розділені збіжеві засоби на Україні поміж центральні держави в часї до 31. липня.

В першій половині сього часу Австро-Угорщина одержить дві треті части, а Німеччина одну трету часть, в другій половині на відворот.

НА ЗАХІДНІМ ФРОНТІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on March 13, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Обі сторони вже готові до наступу.

ЛОНДОН, 14. марта. — Останні вісти зі західного боевого фронту доносять, що чинність артилерії щораз більше змагаєть ся.

Пануе переконанє, що великий німецький наступ безпроволочно розпічнеть ся. Військові знавці заповідають, що наступ випередить загальне острілюване цілого фронту, яке буде мати на цїли закрити властивий наступ.

Котра сторона розпічне наступ яко перша, не знати. Німці, здаєть ся, привязують більшу вагу до офензивної тактики нїж аліянти, але знова аліянти є лїпше приготовані до великого наступу нїж Німці.

Кореспондент „Зєдиненої Преси" доносить зі західного фронту, що анґлїйська і німецька воєнна машина є доведені до можливої досконалости і ожидають лише сиґналу, щоби вдарити на себе.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ І АЛІЯНТИ СКОНФІСКУВАЛИ 1,000.000 ТОН ГОЛЯНДСЬКИХ КОРАБЛІВ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on March 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

ВАШІНҐТОН, 14. марта. — **Злучені Держави і аліянти рішили сконфіскувати 1,000.000 тон голяндських кораблів, коли Голяндія до понедїлка не згодить ся добровільно віддати їх під услївями, які предложено Голяндії.**

Супроти того, що німецьке правительство противить ся такій угоді і грозить, що потопить всї голяндські кораблї, находячі ся у воєнній полосї, треба сумнївати ся, чи Голяндія згодить ся на предложені аліянтами услївя.

(Зі загального числа кораблїв, які находять ся в пристанях Злучених Держав і аліянтів, є в Злучених Державах около 80 кораблїв на 600.000 тон).

У ФІНЛЯНДІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on March 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

НІМЕЦЬКІ ВІЙСКА У ФІНЛЯНДІЇ.

ПЕТРОГРАД, 13. марта. — **Сильні німецькі відділи, висаджені на побережу Фінляндії, заняли пристань Або, на захід від Гельзінґфорсу.**

Німецькі війска розпочали сейчас наступ в глиб Фінляндії.

Німці полонили утікаючих Американців.

СТОКГОЛЬМ, 14. марта. — Нинїшна телеґрама доносить, що Німці взяли в полон анґлїйських і американських збіґців, які находили ся на покладі невтрального корабля, будучого в дорозї з Фінляндії до Швеції.

Доносять, що Німці мають намір тих збіґців, котрі находять ся у військовім віці, інтернувати яко полонених.

В Росії:

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on March 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

ВСЕРОСІЙСЬКИЙ КОНҐРЕС ВІДЛОЖЕНИЙ НА ЧЕТВЕР.

Віложенє конґресу каже здогадуватись, що прийде до боротьби.

ЛОНДОН, 13. марта. — **Телеґрама з Москви, датована в понедїлок, доносить, що всеросійський конґрес „савєтів", який скликано в цїли потверджения мирового договору з Німеччиною, РОЗПІЧНЕТЬ СЯ ДОПЕРВА В ЧЕТВЕР.**

Відложенє конґресу з вівтірка на четвер наступило, як доносять вісти, з тої причини, що зорґанізовано сильний рух проти принятя німецьких мирових услївий.

Останні телеґрами доносять, що богато „савєтів" з полудневої Росії готовлять ся до боротьби за полїтичну свободу. Тому пануе переконанє, що на случай, коли би Ленїнови і його німецьким дорадникам вдало ся навіть змусити „савєт" до принятя німецького мирового договору, се буде мати дуже малий вплив на нарід в його постанові вести дальше війну.

Троцький буде жадати веденя дальшої війни.

ЛОНДОН, 13. марта. — Яку властиво ролю буде відгравати Троцький на конґресі в Москві, позістає покищо незвісне, але в загальних границях можна легко догадати ся. Троцький візьме участь у конґресї і **буде домагати ся дальшого веденя війни, хоч би вона мала мати характер лише війни підїздової.**

Треба сумнївати ся, щоби розлом між Троцьким і Ленїном міг означати ослабленє революції, бо оба вони остаточно не годять ся зі собою лише щодо тактики, а не щодо основних принципів революції.

Японія чекає на вислід конґресу.

ВАШІНҐТОН, 14. марта. — Японія ожидає висліду нарад всеросійського конґресу, щоби виявити свої дійсні наміри щодо акції на Сибіри.

Коли конґрес не буде всилї виповісти війну Німеччині, то треба надіяти ся, що се потягне за собою безпроволочну інтервенцію зі сторони Японії на Сибіри.

Злучені Держави мають намір признати правительство большевиків.

ВАШІНҐТОН, 13. марта. — **Правительство Злучених Держав признасть „савєти" Росії яко „де факто" російське правительство, коли конґрес, який збираєть ся до Москви, відкине мировий договір з Німеччиною.**

Того рода переконанє пануе нинї загально в тутешних дипльоматичних і полїтичних кругах.

Потверджене мирового договору на конґресі в Москві вважають річию певною.

ЛОНДОН, 14. марта. — Телеґрама від петроградського кореспондента до „Морнінґ Пост" доносить, що тут є загальне переконанє, **що всеросійський конґрес „савєтів" в Москві потвердить великою більшостию голосів мировий договір з центральними державами.**

Реченець, назначений Німцями, в протягу котрого Росія має потвердити мировий договір, **минає в слїдуючий понедїлок.**

Німецькі війска займуть Петроград.

„Коли буде вже підписане потверджене мирового договору, — доносить дальше телеґрама — **Німці в протягу кількох днів займуть Петроград".**

(Инші телеґрами вже від кількох днів доносять, що тимчасове занятє Петрограду німецькими війсками містить ся між додатковими услївями мирового договору. Правительство большевиків, як доносять, держить се наразі в тайнї, щоби не пособляти вже й так сильній аґітації проти нього. Як доказ правдивости сього здогаду подають опорожненє Петрограду і перенесенє осідку правительства до Москви, що було би злишне, коли большевицьке правительство є певне, що когрес потвердить мировий договір. Як здогадують ся, в Петроградї позістане німецький ґарнізон так довго, доки в Росії не запанує цілковитий спокій, який уможливив би правильне зорґанізованє правительства).

ОКОЛО 3.000 ДЕЛЕҐАТІВ ПРИБУЛО НА КОНҐРЕС ДО МОСКВИ.

ПЕТРОГРАД, 14. марта. — **У всеросійськім конґресї візьме участь около 3.000 делеґатів робітників, селян, жовнїрів і козаків.**

Крім справи мирового договору конґрес має порішити також справу перенесеня столиці російської держави.

Троцький буде жадати армії зі „зелїзною карностию".

ВАШІНҐТОН, 14. марта. — Останні донесеня, які надійшли від американського амбасадора з Вологди до департаменту загр. справ, подають, **що бувший мінїстер загр. справ, Лев Троцький, буде домагати ся на конґресї утвореня сильної армії і ужитя її для оборони Росії.**

Американський посол доносить, що Троцький в розмові з дня 11. марта заявив, що дальша війна є неминуча і вказав на конечність „зелїзної карности" для війска.

Петроград обходить тихо річницю революції.

ПЕТРОГРАД, 12. марта. — **Нинї припадає річниця російської революції. В урядах, фабриках і друкарнях нинї не працьовано. Таксамо трамваєвий рух був нинї здержаний.**

Не уладжувано жадних публичних манїфестацій.

Головну кватиру перенесено зі Смоленска до Москви.

ПЕТРОГРАД, 14. марта. — **Російський ґенеральний штаб переніс свою головну кватиру зі Смоленска до Москви.**

Доходять вісти, що становище команданта балтійської фльоти предложено адміралови Развозови.

Селяни в окрузї Полоцка ведуть підїздову війну проти Німців.

Арештоване князя Львова.

ПЕТРОГРАД, 14. марта. — Російська телеґрафічна аґенція доносить, **що командант північного фронту увязнив бувшого премієра, князя Львова.**

(Недавно доносили вісти, що князь Львов утворив нове правительство на далекім сходї та що чекав на прибутє до Владивостоку японських війск, які мали розпочати наступ на Сибіри).

Командант Владивостоку поповнив самовбийство.

ЛОНДОН, 14. марта. — Ґенерал Думбадзе, командант владивостоцької пристани, поповнив самовбийство, як се доносить телеґрама бюра Райтера з Петрограду.

Арештоване ґен. Глинського.

Ґенерала Глинського, бувшого адютанта царя і пізнїйшого шифа ґенерального штабу великого князя Николая Николаєвича, арештовано в Москві на підставі підозріня, що стояв в зносинах з ґен. Каледіном, отаманом донських козаків.

Бувша цариця без средств до житя.

ЛОНДОН, 14. марта. — Давна цариця-вдова, Марія Федоровна, внесла до народних комісарів подане з просьбою о поміч, як се доносить телеґрама Райтера з Петрограду. Вона заявила, що з причини конфіскати фондів царської родини вона опинила ся без ніяких средств до житя.

ОСТАННІ ВІСТИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on March 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

КОНҐРЕС ПОТВЕРДИВ МИРОВИЙ ДОГОВІР.

ПЕТРОГРАД, 14. марта. — **ВСЕРОСІЙСЬКИЙ КОНҐРЕС „САВЄТІВ", ЯКИЙ НИНІ РОЗПОЧАВ ЗАСІДАНЄ, РІШИВ 453 ГОЛОСАМИ ПРОТИ 30 ПОТВЕРДИТИ МИРОВИЙ ДОГОВІР З ЦЕНТРАЛЬНИМИ ДЕРЖАВАМИ.**

В Румунії.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on March 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Румунія має відступити свої нафтові терени.

АМСТЕРДАМ, 14. марта. — Берлїнська часопись „Дайтше Таґес-Цайтунґ" подала телеґраму з Відня, яка доносить, **що румунські нафтові терени будуть влучені до австро-угорської монархії.**

Вони будуть поставлені під контролю спільної комісії, **в склад котрої війдуть представники Німеччини, Австро-Угорщини, Румунії і Болгарії. Справа розділеня продукції буде полагоджена пізнїйше.**

В Туреччині.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on March 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Турецькі війска заняли Ерзерум.

ЛОНДОН, 14. марта. — **Турецькі війска війшли до Ерзерум, головного міста турецької Вірменії,** доносить турецький урядовий рапорт. (Побережне місто Требізонд заняли турецькі війска перед двома тижнями).

Турецький звіт доносить, що Вірмени ставлять опір. Турецьке правительство, стараючи ся оправдати масакри у Вірменії, представляє, що Вірмени поширюють ворохобню серед народів, замешкуючих отсї сторони.

Німці плянують наступ в Туреччині.

ЛОНДОН, 14. марта. — Телеґрама з Амстердаму до „Морнінґ Пост" доносить:

„З достовірного жерела доносять, що ґен. Ліман фон Сандерс повернув з німецької головної кватири до Туреччини. Здогадують ся, що він був на конференції з Ґінденбурґом і Людендорфом, на якій обговорювано **можливість турецько-німецької офензиви в Туреччині".**

На першім місци зорґанізоване вивозу збіжа.

Першими змаганями Німеччини буде зорґанізувати вивіз збіжа з України і установити догідні транспортові дороги. Водна дорога Дунаєм стоїть вже нинї отвором.

Німеччина має намір спроваджувати з Росії робітників.

Забезпечивши собі довіз поживи зі занятих країв, Німеччина зверне свою увагу на вербоване робітників з Росії. Треба надіяти ся, що тут повторить ся німецька практика, яку вони примінювали в Бельгії після її занятя. Ріжниця заходить лише та, що в Росії число робітників є дуже велике і Німеччина буде могла мати робітника за розмірно низку платню.

"SVOBODA" (LIBERTY)

Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.

BOHDAN DUTKEWYCH, Managing editor.

NICHOLAS D. WELYCHKO, Assistant editor.

ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Montgomery.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS — MEMBERSHIP LABEL

З БІЖУЧОЇ ХВИЛІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on March 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Україна і Туреччина.

Турецькі делеґати у Берестю Литовськім мали 17. січня б. р. приватну конференцію з українськими делеґатами. Згадавши про давні історичні відносини між обома державами і сказавши собі, що сходять ся вони не яко противники, але яко давні приятелї, обі сторони перейшли до обговореня деяких справ, які мали бути полагоджені на мировій конференції. Зроблено заяву, що було би добре знати, куди будуть сягати політичні границї України, коли між нею і Московщиною будуть привернені політичні відносини і коли мирова угода вийде в житє. Тодї аж, по вияcненю сеї точки, можна би говорити про справи, які відносять ся до Чорного моря. Але турецькі делеґати сказали, що з відповідию на се питанє не треба дуже спішити ся і що українські делеґати можуть спокійно приступати до мирових переговорів.

Предсїдатель української делеґації говорив в імени сеї делеґації, що Українці, ще тоді, як Україна була нерозривно злучена з російською монархією, стрічали ся нераз на поли битви з Турками, чого здаєть ся не можна уважати за ознаку ворожости Українців супроти Турків. Теперішній хвилї Україна приписує особливе значінє, бо вона є основою дальших відносин між обома державами; має на цїли привернути між ними згоду і збудувати щиру дружбу. Точні відносини України супроти Московщини ще не є точно означені. Границї між Україною з одної сторони, а Австро-Угорщиною і Німеччиною з другої сторони можуть бути полагоджені у Берестю Литовськім. В найблизшій будучности мають бути означені границї між Україною і Московщиною.

Предсїдатель турецької делеґації подякував предсїадтелеви української делеґації за дружний вислів супроти Туреччини і просив сформулувати деякі точки поглядів і застереженя. На західних границях України Туреччина безпосередно не є інтересована. Противно, вона рада довідати ся про східні і полудново-східні границї України, щоби знати, хто буде її сусїдом на Чорнім мори. На се турецькі делеґати одержали сейчас відповідь, що чорноморська фльота належить до України.

При сїй нагодї зроблено заяву, що перське питанє не входить в круг українських інтересів. Щож відносить ся до Дарданелїв то українська делеґація заявила, що ся справа належить виключно до Туреччини і тому нічого дефінітивного не можна сказати. Се питанє буде ще обговорювати українське правительство. Справу, яка відносить ся до Чорного моря і вільного переїзду через Дарданелї, обговорено подрібно, але вдоволяючо, бо сї два питаня мають становити основу до того, яке становище Україна має заняти супроти Туреччини. Турецькі делеґати впевняли, що Україна одержить вільний переїзд через Дарданелї для торговельних кораблів, але се запевненє може відносити ся лише до мирових часів, а вже у воєнних часах Туреччина мусить до сеї справи відповідно застосувати ся, аби можна оборонити Царгород.

Дальше турецька делеґація заявила, що опорожненє турецьких територій, занятих російськими військами, є одним основним услівєм, без сповненя котрого не може бути заключений мир. Також зроблено заяву, що для турецької делеґації велику вартість мають інформації про се, які відносини панують між Україною і Кавказом. На се одержали від українських делеґатів відповідь, що сї відносини є дуже приязні, що Україна не думає впливати на будучу орґанїзацію сеї території, що вони не знають, з ким і як Кавказ задумав вийти в зносини, і як устроїть він своє внутрішнє житє.

Німецькі заборчі пляни.

Підчас дискусії в головній комісії німецького парляменту соціялїстичний посол Газе прочитав виїмки з тайного письма, яке німецьке правительство вислало до правительства австро-угорського, всупереч заяві, яку дало більшости німецького парляменту, що годить ся на ухвалу порляменту з 19-го липня 1917, про мир без заборів і відшкодовань.

В тім тайнім письмі сказано, що Німеччина мусить вести заборчу війну на сході і „мусить" забрати пограничні краї Росії, аби її ослабити. Головно ходить тут о краї балтійські.

Щодо Польщі, то з того тайного письма виходило, що Німеччина не то що не гадає віддати нічого з польських земель, які є під Німеччиною від подїлу Польщі, але крім того ще хотїла би викроїти для себе якусь частину теперішної нової Польщі.

Про Україну також згадує се тайне письмо. Воно говорить, що Німеччина желає собі, аби Україна була самостійною, бо сподїваєть ся, що вона буде противагою проти Московщини. Се, розуміеть ся, не з приязни для України, але з конечности. Німеччина знає, що посягати по Україну вона вже не зможе, а потїшаєть ся тим, що Україна буде сильним противником Московщини, що Московщину ослабить. Одначе таке становище України може бути тільки хвилеве. Як відносини в Московщині змінять ся, то і се становище колись може змінитись.

Зїзд Литовців в Ню Йорку.

В середу, дня 13-го с. м. зачав ся в Ню Йорку зїзд Литовців, який мав тривати кілька днів. У зїзді взяло участь до 3.000 делеґатів з ріжних сторін Злучених Держав. Президія зїзду одержала кілька привітних телеграм від визначних осіб в Америці, між иншими і від президента Вілсона, котрий висловив співчутє для Литовців, що потерпіли підчас теперішної війни в Европі.

Спершу зачав ся зїзд спором між католиками і соціялїстами, але опісля обі сторони погодились і наради вели ся дальше доволї спокійно.

Литовці мають у сусїдних народів трох ворогів, а саме: Поляків, Москалів і Німців. Всї ті три народи, а властиво їх правительства чи політичні партії, стремїли до винародовленя народу литовського. Однак за найбільшого ворога Литовці вважають нарід польський, з причини, що Польща під злукою з Литвою розуміла ту злуку в той спосіб, що хотіла Литовців винародовити, а їх землї обсадила польською шляхтою, яка ще й до нинї там сидить.

Отже ся ненависть до ворожих сусїдів виявилась також і на зїздї.

Делеґат Шімутас з Шікаґо, Ілл., виступив різко проти Польщі і сказав, що Литовці з нею не хотять на будуче мати нічого спільного.

В тім дусї говорили і другі бесїдники, розуміеть ся, не лишаючи і других ворогів литовського народу, т. є. Німців і Москалів.

В тім дусї також ухвалено резолюції, з яких найважнїйша говорить, що Литовці стремлять до основаня самостійної литовської республики, яка не буде належати анї до Німеччини анї до Росії.

Зїзд савєтів в Москві.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on March 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

В Москві відбуваєть ся тепер зїзд представників російських савєтів, себто рад і робітничих і військових представників. Сей зїзд має вже трохи більше ріжнородний характер з уваги, що беруть в нїм участь не лише представники робітників і жовнїрів, але також селян і козаків. Загалом усїх тих представників має бути 3.000. Наради зїзду мали зачатись ще 12-го с. м., але відложено їх на 14-го с. м., мабуть через те, що не всї учасники ще були зїхали ся.

Найважнїйшою справою, яку зїзд має порішити, є **справа мирового договору з Німеччиною і її союзниками.** Німеччина поставила правительству большевиків ультимат на принятє мирового договору після німецького диктату — до понедїлка, дня 18-го с. м. Услівя в договорі є досить тяжкі для Московщини і тому большевицьке правительство не хотїло само на себе брати одвічальности, а скликало теперішний зїзд до Москви.

Як вісти з Петроґраду подавали, у сїй справ було роздвоєнє серед большевицьких „комісарів". Троцький мав заявитись за відкиненєм німецького мира, а за дальшим веденєм війни; натомісць Лєнїн мав заявитись за миром таким, який диктує Німеччина, значить — за миром за всяку цїну, пояснюючи, що невдача у війнї не конче мусить вплинути на спиненє розвитку народу на будуче. З причини того роздвоєня мусів навіть Троцький уступити зі становища мінїстра заграничних справ.

Се роздвоєнє виявить ся безперечно і на зїздї в Москві. Одні будуть за дальшим веденєм війни, а другі будуть за принятєм німецького мира, хоч як він не корисний для Московщини.

Можливо, що прихильників дальшої війни буде доволї, але їх противники спитають ся їх, як вони тепер будуть воювати, коли майже всю армію розпустили домів і в цїлій державі викликали розлад і анархію? Розуміеть ся, що большевики одвічальні за теперішний сумний стан в Московщині і других краях давної Росії і тому можна сподїватись, що їх лїдери будуть за миром, хоч він і некорисний для Московщини. Крім того вони знають, що дальша війна створила би армію, над якою вони можуть стратити контролю, а дальше — і власть. І власне тому можна сподїватись, що большевицькі лїдери і їх приклонники заявлять ся за миром радше ніж за війною.

Хиба би большевиків побили другі партії вже таки на сїм зїздї та усунули їх від власти, то могла би справа трохи змінитись. Розуміеть ся, що і їм було би тяжко вести війну серед теперішної анархії в Московщині, але можливо, що вони рішились би на крок розпуки, аби тільки позбутись большевицького божевіля.

Справа якраз тепер рішаєть ся і найблизші вісти з Росії прояснять теперішнє положенє в Московщині і загалом у східній Европі.

Урочисте оповіщенє републики.

Київ сьвяткував 22. падолиста велике сьвято — урочисте оповіщенє української републики. На Софійській площі всенародно прочитано універсал Центральної Ради про встановленє нового краєвого житя, української народної републики.

З самого ранку на Софійску площу стало прибувати військо: перший український полк Ґеорґієвських кавалєрів, полк Богдана Хмельницького, полк гетьмана Полуботка, козаки Донцї, дві сотнї з Кубанї, Понтонери, юнкери (кадети) української школи прапорщиків, Українці моряки, курінь імени Т. Шевченка, „Київські Дружини", 1-ший український запасний (резервовий) полк, київське „Вільне Козацтво" (давнійша „Красна Ґвардія"), боевий курінь українських соціялїстів-революціонерів і инші військові части. Всї з своєю полковою музикою. Над усім військом маяли сино-жовті й червоні хоругви.

День було оповіщено вільним для всїх урядів і для всїх шкіл, отже до урочистости прилучили ся й не військові інституції, йшли стрійними рядами урядові, робітничі й зелїзничі товариства, почтово-телеграфські урядовці й инші, зі своїми знаменами, деякі й зі своїми орхестрами.

Богато урядових і приватних будинків було прикрашено українськими хоругвами й портретами Т. Шевченка. Вся площа, ще від памятника Ірини, далї навкруги памятника Богдана і до Михайлівського монастиря була густо заповнена військом і народом. Люди містились і на всїх ґанках, на мурах, навіть на покрівлях.

У половині 2-гої години в юрбі, зявив ся М. Грушевський, голова Центральної Ради. На зустріч йому залунало — „слава!" „слава!"... Разом з полковником Капканом, що командував військовою парадою, Грушевський обійшов ряди війска. Військові орхестри грали „Ще не вмерла Україна".

Далї йшов увесь Секретаріят, ґенеральний секретар Петлюра, а з ним новий командант київського військового округа полковник Павленко, штаб київського округа, голова „Морської Ґенеральної Ради" — Лотоцький, командант Києва — ґенерал Цицович, депутації ріжних товариств і союзів, французькі, англійські і румунські консулї; — військо віддає честь „під караул". Потім військові частини пройшли маршем перед Ґенеральним Секретаріятом і чужоземними гостями.

Донські козаки витають вільну Україну покликом: „Нехай жиє українська народна Република!" На відповідь гукають — „Слава Донцям!"

М. Грушевський входить на поміст біля памятника Хмельницького і говорить промову — що Центральна Рада, у згодї з національними меньшостями, котрі жиють на Україні, зважила оповістити українську народну републику і видала до народу універсал.

Коло 2-гої години з Софійского собору вийшло духовенство — 60 священиків, що йшли парами, і 5 архиєреїв. У Софійськім соборі і в Михайлівськім монастири задзвонили в усї дзвони. Орхестри заграли „Коль славен".

На середині площі, поблизу духовенства, прочитано універсал. На відповідь гукають „Слава"!...

У 2-гій годині духовенство відправило на площі молебень всїй руській державі, Україні, Українській Центральній Радї і Ґенеральному Секретаріятови.

Хор виконав концерт—„Слава Україні".

Нарід слухав співи, музику, та універсал у кількох місцях.

В 4-тій годині урочисте сьвятковане скінчилось. На дальших улицях, проводячи військо, нарід довго гукав „Слава!"...

(„Газета Гадяцького Земства", ч. 108, з 29. падолиста 1917).

Наш Великдень.

(„Комашня", ч. 43-44, з 28. падолиста 1917).

Нема меж тій радости, яка мусить охопити кождого громадянина України — селянина-хлїбороба, робітника, демократа-інтелїґента, — коли він одержить звістку, що Україна стала від нинї Народною Републикою... Нема таких дужих слів аби ними можна було ту радість переказати... Двіста пятьдесять років пановання чужинців над нами, двіста пятьдесять років поневіряня на працї для чужого добра, для чужої культури, двіста пятьдесять років „ораня поля несвого" занадто дали ся нам у знаки, щоб ми могли бути спокійні, суворі тверезі тепер, коли прийшов конець поневіряню, рабству коли ми, **Українці**, з найбільше у всім сьвіті „принижених і ображених" раптово стали найщасливійшими, найвільнїйшими у сьвіті громадянами **Української** Народної Републики в повнім розуміню слів „без хлопа і без пана" (див. універсал)... Такої републики, про яку говорить універсал Центральної Ради, не має ні одна держава у всім сьвіті, а тільки Україна. Сповнились пророчі слова нашого національного гимну:

Ще не вмерла Україна
І слава, і воля,
Ще й нам, братя-козаки,
Усьміхнеть ся доля...

Наш державно-національний Великдень прийшов... Отже „радуйте ся, людіє, і веселїте ся"!...

Але двіста пятьдесять років невільницького житя дали не тільки право на радість безмежну, на вільне житє, на Народну Републику. Невільницьке житє, рабство поволи вбиває в людині почутє власної гідности, притуплює розум і сумлїнє, одним словом — все більше й більше робить з людини зьвіря.

І в сїм найбільше лихо невільницького житя. Як зьвір зирвавши ся з клїтки на волю починає рвати, торощити все що тільки попадеть ся йому по дорозї, не розбираючи — чи добре чи зле навіть для самого себе він се робить, так і людина за час невільництва так озлобляєть ся на всїх тих, хто її тиснув і хто жив красше від неї, що почувши волю, не знає міри своєї злоби, своєї ненависти до гнобителїв, і нищить усе, що належало гнобителям, доки її або хтось не звяже, або вона сама не впаде, вибившись з сил. Подивіть ся лишень добре, що робить селянство та робітництво по всїй Росії, а зокрема й по Україні, вирвавшися з тенет царського режіму. Урядоване скрізь перейшло до рук народних представників. Сї представники першою метою своєї урядової працї поставили повернути народови всї ті богатства, які відібрали від нього пани за допомогою царя. Але щоби розділити все правильно, щоби не було обиджених, треба часу. І що-ж — замісць того, щоби по розумному чекати і помагати новому урядови найскорше і найкрасше вирішити розділене, у многих місцях почалось таке, від чого волосе на голові підниmaєть ся, прокляте вириваєть ся з уст, сором стає жити і знати, що ти людина. Все руйнуеть ся, палить ся, розкрадаєть ся; все те, що мало би перейти до рук народу, тимсамим народом пускаєть ся прахом. Замісць жаданої волї та долї виходить те, що гірше неволї, що примушує многих сумувати за старим, проклинати сьвяту волю... От таких то наслїдків невільницького житя нам — громадянам нової републики — треба уникати. Насильству, розрухам, бешкетам не мусить бути місця на Україні. Ті, що кілька день тому вчинили „погром" Євреям в Таращі, що роблять заходи до такого-ж погрому в инших місцях, всї ті, хто руйнує і грабує панські маєтки, витолочує панські лани, вирубує лїси, — всї вони не то що недостойні бути громадянами вільної України, а **вони є найгірші вороги народу, найбільші контр-революціонери.** Вирвавши ся самі на волю, вони несуть Євреям замісць волї жах, насильство, отвертий розбій. Одержавши від свого вільного републиканського уряду право на землю та всї здобутки панського господарованя, вони не бережно приймають се, щоби своєю працею ще збільшити сї богатства всенародної української скарбницї, а невідомо задля чого і задля кого нищать все, себто грабують себе, грабують нарід, ведуть до голоду і себе, і Україну, і всю Росію. **А се все загорожує передівсїм волї,** бо Вільгельмови чи якомусь Корнїлову нічого не стояти-ме прийти, голими руками забрати розбещену юрбу і посадити над нею знову або Миколу Романова або когось з доморослих деспотів... Всї зорґанїзовані сили треба напружити, щоби положити край тим розрухам, щоб укріпити вільний лад, щоб не вернулись на Україну страшні часи колишної Руїни*). Народні Управи, Селянські Спілки, Комітети, Кооперативи — всї мусять стати до укріпленя Української Народної Републики.

Отже редакція „Комашнї" щиро витає своїх читачів і все українське громадянство з воскресенєм до нового житя, з Українською Народною Републикою, і кличе до спокою, до розважного, пляномірного, сьвідомого будівництва своєї будучини.

Хай жиє вільний Український Нарід!

Хай він буде достойним волї!

Хай жиє Українська Народна Република!

*) „Руїною" зветь ся той час в історії України, коли вона конала між Польщею та Москвою після Богдана Хмельницького, коли „гірше ката свої дїти її розпинали".

ВІДОЗВА

Зїзду Рад Селянських Робітничих та Салдатських Депутатів України.

Зїзд Рад Селянських, Робітничих та Військових Депутатів України в числї зверх двох з половиною тисяч депутатів, обговоривши ультимат ради народних комісарів (совета народних комісарів) Українській Народній Републиці, одноголосно ухвалив висловити повне довірє Українській Центральній Радї та її Ґенеральному Секретаріятови і звернутись до робітників, салдатів і селян усїх народів Росії з такою відозвою:

Брати! Більше трох років сини всїх народів Росії поруч бють ся в окопах, богато років ми всї разом бороли ся з ненависним самодержавним режімом і загальними зусилями добили ся сьвята Революції. Першим даром Великої Революції було проголошене права всїх народів на самоозначенє. Український нарід провів в житє своє право і проголосив Українську Народну Републику.

Сїй Народній Републиці рада народних комісарів оповіщає війну.

З ґенералом Гінденбурґом Рада Народних Комісарів веде мирові переговори, а демократії України загрожує війною.

Рада народних комісарів Українську Центральну Раду обявила орґаном буржуїв.

Чи правда се?

Ні, се наклеп! Українська Центральна Рада вибрана зїздами робітників, селян та салдатів усеї України.

Девять місяців вона веде революційну боротьбу за права демократії та національних меньшостий України.

За сей час Українська Центральна Рада зорґанізувала кругом себе селян і робітників, зорґанізувала українську революційну армію, проголосила Українську Народну Републику, в складї федеративної Росії, передала землю без викупу трудовому народови, встановила осьмигодинний робочий день та контролю над продукцією, проголосила національно-персональну автономію для меньшостий на Україні, скасувала смертну кару, дала амнестію всїм політичним і на території Української Народної Републики нема ні одного політичного вязня.

Все те вона здобула не порушенєм прав других народів, а повагою до них; не скасованєм громадянської та демократичної волї, а обороною її; не зброєю та насильством, а шляхом зорґанїзованої отвертої політичної боротьби.

От за яку роботу Українська Центральна Рада названа народними комісарями буржуазним орґаном. От іменно за се вся демократія України підтримувала і буде підтримувати Українську Центральну Раду, яко найвисшу владу Української Народної Републики, утвореної спілкою революційних робітників, салдатів та селян до того часу, поки Раду замінить найвисший хазяїн землї української — Українські Установчі Збори. Рада народних комісарів на словах нїбито визнає право націй на самоозначенє аж до відділеня, але тільки на словах.

Мабуть народні комісарі дозволяють самовизначенє тільки своїй партії, всїж инші маси населеня і народи вони, як і царське правительство, бажають силою зброї примусити виконувати їх вимоги.

Але нарід український не для того скинув з себе царське ярмо, щоби знова попасти в ярмо ради народних комісарів.

І не для того народи Росії з такою жагою прагнуть мира на фронтї, щоби розпочати тут в тилу ще страшнїйшу братовбийчу межиусобну війну серед самої демократії.

Брати і товариші, робітники, салдати та селяни!

Хиба се ви оповістили війну революційній демократії України?

Хиба вам потрібно душити волю на Україні?

Хиба ви бачите в нас, демократії України, ще страшнїйших ворогів нїж у полчищах Гінденбурґа?

Ні, ми не віримо сьому. Розважте! Скажіть тим, хто вас веде, „совітови народних комісарів", що вони затїяли ганебну авантуру. Скажіть їм, що ви не порушуєте тої братської спілки між українським та всїми народами Росії, на який зазїхають народні комісарі.

Чого ми бажаємо?

Ми бажаємо утворити федеральну загальноросійську владу, яка-б опирала ся на зорґанїзовану волю народів та країн.

Ся влада повинна бути однородно-соціялїстичною від большевиків до народних соціялїстів включно.

Ми домагаємо ся негайного загального демократичного мира.

Отсе програма нашої діяльности та наших домагань.

Та хибаж за сю програму ви допустите задушити українську демократію гарматами та баґнетами?

Спішіть ся, брати і товариші! Нехай ні одна рука робітника, салдата та селянина не підійметь ся на свого брата, нехай ні одна капля крови не пролєть ся в братовбийчій війнї.

Досить крови!...

(„Українець на Зеленому Клинї", ч. 22, з 10. лютого 1918).

Іван Малиневич.

РІДНИЙ КРАЙ.

Прошу я в Бога не богато:
Земельки рідної куточок,
Щоб збудувать маленьку хату,
Та біля неї щоб садочок
Мене в годину привитав;
Щоб соловейко щебетав,
Сіренька горличка турчала
І про житє-б моє кувала
Зазуля вранцї під вікном.

Кругом садочка степ широкий,
Геть під горою синяй гай,
Під гаєм річенька, осоки
І темний луг. Ото мій рай!...
Я там би Господу молив ся
І все-б дивив ся та дивив ся
На рідний край...
На степ широкий, на могили,
Що мріють геть, куди не глянь,
На яр глибокий, де похилі
Сумують верби, чайка плаче,
Геть шляхом курява встає
І пісня про житє козаче
До серця жалю додає...

Настане ніч — і мир ледачий
Засне... ніхто не гомонить
І тільки зіронька зорить
Над степом, в казанок чумачий.
Тихо-тихо, вові зорі
Сине небо вкривуть,
Мовчки филї під горою
Коутий берег миють,
Вітер в гаю пориває,
Ходить шелест лугом,
Хтось співає, щось гукає,
Крикне пугач „пугу"!...
І серце забєть ся,
І думка проснеть ся,
І вільнії крила розправить свої,
Розправить широкі і геть понесеть ся
Шукати куточка у рідним краї, —
Де знову-б побачить, послухати-б знову
І пісню козачу і рідну розмову,
Без них бо на сьвітї і рай сей — не рай,
І рідний здасть ся не рідним наш край.

. . . .

Пожовкне лист, застогне фуга,
По степу пилом закурить,
І день і ніч я буду слухать,
Як вітер в гаю гомонить,
Як зьвір голодний завиває,
Як глас дає собі сова,
У запічку цьвіркун співа
І в комин наче хто гукає...

Люблю я ваш зімний явив,
І бір і зьвір і гай і води!...
Той гомін рідної природи —
Пісень милійше... і музик!

Читайте „Свободу" і приєднуйте їй нових передплатників!

Із записної книжки.

(„Газета Гадяцького Земства", ч. 97, з 22. жовтня 1917).

Сторінка 1.

....„На очереди вопрос о том, на какомъ языкѣ вести отчоты нашего общества, нашего кружка... Лично я против украинизации его. Мы должны стать на платформу „интернационализма". Развѣ можно создать національный хор? Хор не должен преслѣдовать національных задач, ибо музыка есть нѣчто стоящее выше всяких національных стремленій, а стремленіе украинцев, кромѣ того, фанатично и несвоевременно".

— Товаришу! Прохаю слова.

— Пжалста!

— На мою думку, питанє про так звану українізацію нашого гуртка є цїлком ненормальним, ненатуральним. Хиба можна українізувати український гурток? Всї ми, здаєть ся, Українці, і нас можна хиба обмосковити, а не українізувати. Коли ви ставите питанє про **обмосковленє** гуртка, тоді річ инша.

— Ставлю вопрос на баллотировку.

Значна частина присутних членів-фундаторів „общества" на знак протесту виходить із салї засїданя. Залишаєть ся голова і пять до шість членів...

Сторінка 2.

Одначе через півтора-два тижнї гурток якось склав ся. Справозданє ведеть ся по російськи, офіціяльна мова — російська. За „кулїсами" сього гуртка немовби то стала ся така розмова:

— Добродію! Дозвольте вас спитати. От у вас „інтернаціональний" гурток, чи вірнійше — руський... А кудиж ви дінете портрет Шевченка, що висить у актовій салї, як будете ставити щось „інтернаціональне"?

— Для вашего Шевченки и в к.....ѣ мѣсто найдется".

Сторінка 3.

„30-го сентября, при благосклонном участии и т. д., и т. д. состоится і т. д. і т. д. Вход для не членов по рекомендацін членов Общества".

— Я бажав би побути на вашім концерті. Та не знаю, хто-б тут за мене поручив ся, порекомендував мене...

— А ви кто? Украинец или малорос?

— Як малорос? Певно, Українець!

— Значит, добиваетесь автономіи Украины, украинизации школы и всего такого?

— А певно! А якжеж?

— Нѣт! за Вас никто не поручится.

P. S. Хочеть ся вірити, що хоч се неможливо. Та такого вже, правда, й не було...*)

Сторінка 4.

— Ну что? Как там ваша Украина? Ты еще не попал в генеральный секретаріат, или как его называют?

— Ні ще! Може коли й попаду, але тепер се для мене занадто велика честь.

— Что? что? что ты говорищь?

— А ти хиба не розумієш?

— Да нѣт, разумѣю, и сам даже могу сказать что-нибудь по украински, для штуки...

Сторінка 5.

„Совѣтъ раб. и салд. депут." висловив бажанє, щоб у Народнім Будинку всякі спектаклї, концерти і т. и. — все було національне, українське. Деяким „добродіям" се не сподобалось. „Щоб скрізь було заведено українську мову?! Та вона-ж може служити тільки для „домащнього обіходу"!... Правда, иноді можна й по українськи щось поставити та хиба тільки „для штуки". Ми от як порадимось, то щось далеко красше видумаємо".

Посідали за стіл, вибрали голову і видумали: „Тьотка Чарлей". В сїй пєсї — садок, гулянє, модні убраня, чоловіки, передягнені за жінок, пудри й нахощі — чого ще можна вимагати?... Все, „що нам треба" тут є... Се не те, що в українських пєсах: запорожцї з оселедцями, або мужики в білих штанах...

P. S. Ізбави нас, Господи, від таких пєс і від необхідности дивити ся на них...

Сторінка 6.

Вихованє українських дітий і юнацтва переживало до революції, та й тепер ще переживає, велику драму. Головне, що нищило національну сьвідомість дітий і юнаків, се була перше всього — школа, а потім родина, рідна сїмя. Уявіть собі: батько — переконаний Українець, мати змосковлена Українка. Кожде хоче давати вихованє дитині, згідне з його принципами, з його переконанями. Завязуєть ся боротьба. Вкінци всього — обоє йдуть на компроміс і кладуть в основу вихованя дитини принцип космополітизму. „Ми хочемо, щоб наша дитина була перше всього „человѣком", а не Українцем, руським і т. д." Ви можете уявити собі, які діти *виходили з таких родин*... Українська революція викинула, як то кажуть, „за борт" таких вихованців. Проте вони ще піднімають голови і за щось борють ся, за щось змагають ся. Серед таких людців, звичайно, панують думки про „недѣлимость Россіи", про те, що Українці „не мають права" домагати ся чогось для себе до російських установчих зборів (про установчі збори українські — вони, певно, й слухати не хотять). Вони, правда, не цурають ся й української мови і можуть до вас озвати ся *иноді й по українськи* — тільки „для штуки". Жага діяльности примушує їх засновувати всякі „інтернаціональні" гуртки і т. и. Там вони мертвими устами співають „Ще не смерла Україна" і „Заповіт"... Сьвиткувати-муть вони не довго. Лава національного руху залле їх, вони спустять ся на дно і єдине, що зістанеть ся для них, — „Во саду ли в огородѣ" і „Тьотка Чарлей"... Вкінци всього вони потонуть в багнюці „обивательщини" і скінчать своє житє за кореспонденцією-наклепом до якоїсь газети, де будуть висьмівати все українське і жалкувати за „добрим, старим временем"...

Санько Чумак.

*) Думаємо, що не могло бути й того, щоб Українець схотів увійти в такий гурток. — Ред.

Отвертий лист

БРАНЦЯ-УКРАЇНЦЯ ДО ГЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРІЯТУ УКРАЇНИ.

(„Газета Гадяцького Земства", ч. 108, з 29. падолиста 1917).

Україна стала вільною країною. Забєть ся живо серце кождого Українця, де-б він не був: чи тут, на Україні, чи поза Україною — в Австрії, на Угорщині, в Америці.

Заповіти **пророків** збули ся; національна мрія здійснила ся: **Україна стала вільною державою.**

Живійше забєть ся теж серце кождого бранця-Українця, котрий до війни вслухував ся в крик-стогін поневоленої України, а тепер тут, на Україні, почув радісну благовість і своїми очима побачив, як з Неньки-України впали кайдани.

Так! Настав довгожданий Великдень і всї ми, Українці, з радости заплакали.

Довго ждали ми сього Народного Сьвята...

Бездомні — блукали ми по сьвіті і всюди чули тільки глум над українським іменем. Ми, бранці-Українці, у самій столиці України, в Киеві, на власні очи бачили, як польські, чеські, німецькі і мадярські комітети роздавали своїм землякам-бранцям білизну, одіне, їду, гроші і т. н., а ми, військові бранці-Українці, дивились на те і в куточку втирали сльози, бо українського комітету допомоги військовим бранцям у Киеві не було.

По етапних пунктах ми, бранці-Українці, бачили, як ріжні комітети слали своїх земляків на роботи на Україну, а нам, бранцям-Українцям, стелила ся дорога на далекий Сибір або в Туркестан, бо на Україні для нас, Українців, не було місця.

І тоді, як там, в Галичині, розграблювано наші маєтки, як там гарматами й окопами зрито нашу землю, як там насилувано наших жінок і дочок тоді, як нам серце краяло ся з болю, прочитали ми про пільги для бранців-Поляків, Чехів і Словаків.

Та й тепер, коли на Україні ясно засьвітило сонце волі, ми, бранці-Українці, довідали ся, що нашу Галичину й Буковину прилучено до Польщі, віддано нас під відновлене ляцьке ярмо. І ми сьвідомі того, що після війни нам прийдеть ся вести війну — не на житє, а на смерть, за своє істнованє.

Ми втратили все; зісталось у нас тільки душа й серце українське.

Громадяни Української Народної Републики! Згляньте ся на наші духовні муки і **не дозвольте нам, Українцям, бути невільниками на Україні!**

Згадайте, що галицькі Українці там, в Австрії й Німеччині, там, у чужій державі, подбали про пільги для бранців-Українців. І, скільки сил у них було, старали ся поліпшити долю своїх братів.

Ми не бажаємо чогось неможливого. Знаємо з історії вже сеї війни, що австрійське і німецьке правительства дали волю російським бранцям-Полякам і пустили їх до дому, в Польщу, після того, як оповіщено акт про самостійність Польщі.

А нам нема змоги тепер вернутись до дому. Ми просимо тільки: Розширте на нас тут такі права, якими користають ся наші брати виселенці та біженці!

Будучи вільними, ми більше дамо користи, ніж в стані неволі.

Здоймить з нас клеймо невільників на нашій рідній прадідівській землі, на Україні, і дайте нам волю!

Ми служили Україні вірно і ще хочемо їй послужити як вільні люди, на українській землі.

Дайте нам хоч під конець війни одну веселу хвилину, щоби ми могли нашим дітям розказати, що ми були у Рідної Матери в гостях, що Ненька нас пригорнула до свого лона тоді, як позбула ся невільничих пут.

Зважте просьбу ваших рідних братів.

Військовий бранець

Михайло Західний.

Гадяч, 22. листопада 1917 р.

Змаганя Ірляндців до самостійности.

Около 10-міліоновий ірляндський нарід вже від ряду літ голосить перед культурним сьвітом свої змаганя до самостійности. Вже було кілька случаїв, що в Ірляндії вибухла грізна революція проти англійського пановання, але за кождим разом правительство усмирило її баґнетами. Останним повстанем Ірляндців була революція на весні 1916 року, коли то Роджера Кейзмента, провідника сеї революції, англійське правительство повісило „за зраду держави".

Ірляндці — се свободолюбний нарід. Будучи політичними рабами у своїй, дорогій їм вітчині, вони міліонами еміґрують до тих країв, де люди і народи є політично свобіднійші. В тім власне треба шукати причин їх масової еміґрації. В тім власне лежить причина, що в Ірляндії є лише чотири міліони Ірляндців, а в Злучених Державах є їх аж шість міліонів. В Злучених Державах є їх більше, бо тут вони мають більшу свободу. Тут вони є вільні, як вільними є тут всі народи.

Але Ірляндці, програвши вже кілька повстань, не тратять надії на остаточну побіду. Вони борять ся дальше за політичну самостійність свою і свого краю. Борять ся ті, що остались у вітчині; борять ся і ті, що опинили ся поза границями рідної землї.

В Ірляндії є лише одинока партія, яка бореть ся за політичну самостійність сього краю. Се партія Шін Фейнерів, партія борців за свободу Ірляндії. Инші партії стоять на услугах англійського правительства. Провідником Шін Фейнерів є професор математики Едвард де Валера. Він — молода й енерґічна людина; він учений теоретик і практичний політик. „Ніодна нація — каже проф. де Валера — не може кинути ся в обійми інтернаціоналізму, доки вона не насолодить ся всіми овочами і привілеями націоналізму. А Ірляндці не мали ніколи сеї насолоди, тому вони мусять її здобути". Отсе політична платформа провідника Шін Фейнерів. З його партією симпатизує що найменьше 250.000 Ірляндців, які перебувають таки в рідним краю.

Шін Фейнери почали свою політику культурною і літературною пропаґандою. Їх теперішними провідниками є літерати.

Здаєть ся, жадна держава не має таких великих ворогів, як Англія має їх в Шін Фейнерах. Вони явно голосять, що змагають до поваленя англійського панованя над Ірляндією. Вони грозять, що в своїй боротьбі вони злучать ся з кимнебудь, навіть з Німеччиною, щоби вона лише помогла їм побороти Англію.

Жертви відділів і членів

У. Н. СОЮЗА НА УКРАЇНСЬКИЙ СИРОТИНЕЦЬ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ.

(Дальше):

Від. 192. Геркімер, Н. Й. Тов. „Запорожська Січ". Товариство жертвувало зі своєї каси $5.00. Андрій Семенів і Грянько Німий зібрали на лісту ч. 1700: Марія Пелехата, Текля Гайтко, Марія Гайтко, Г. Гривняк, Л. Грешук, Г. Німий і Д. Кріль по 50 ц., П. Николанко, Ю. Коробило, Д. Мерена, Д. Бобак, А. Вацик, П. Вівчар, І. Дюба, І. Пухир і А. Семенів по 25 ц., П. Федорко 20 ц. — Разом $6.00. Розалія Ґриштор і Олена Мохната зібрали на лісту ч. 1701: Анна Ґриштор $1.00, М. Бундик, О. Макогін, І. Німий, О. Ангел, Марія Сушко і Гр. Незнаний по 50 ц., П. Терешко, Розалія Ґриштор, Олена Мохната, П. Колісник, М. Губера, Марія Бобуцька, Текля Чмир, А. Осичка, С. Вітковнч, П. Старух, С. Гузар, С. Бурчицький, І. Дячишин, П. Яніцький, П. Смульський, Анна Ласовська, І. Гузар, В. Насипаний, М. Михальський, Чикайло, Ю. Кондрат, Я. Радемінський, Марія Глоговська, О. Падус, С. Гнип і О. Романик по 25 ц., Марія Натірна 20 ц., Анеля Цєля і Зофія Німа по 15 ц. — Разом $11.00. Загалом зібрано ... $22.00

Від. 198. Порт Джервіс, Н. Й. Бр. св. Михаїла жертвувало ... $5.00

Від. 200. Вудгейвен, Л. Ай., Н. Й. Бр. св. Иосифа. Братство жертвувало зі своєї каси $5.00. Тимко Кузенька зібрав на річнім мітінгу на лісту ч. 1735: І. Чарний $1.00, І. Жатковський 50 ц., І. Генега, С. Вовк, М. Лібер, П. Клаповухий, Д. Лібер, П. Господарець, Д. Великанович, С. Жатковський, С. Савка і І. Орляк по 25 ц. — Разом $4.00. Т. Кузенька, Великанович, Дучмінський, Жатковський, Жатковська і Скоренька, члени „Провидіня", заколядували при помочи бр. св. Иосифа і бр. св. Николая, від. 14 „Провидіня", на лісту ч. 1733: В. Цапний, С. Гобер, С. Вовк, Т. Кузенька і С. Кромпель по $1.00, М. Дучмінський, В. Романків, Д. Лібер, С. Малафій, М. Великанович, М. Савка, Д. Каспер, С. Савка, М. Великанович, Н. Дзюба, Н. Концур, С. Свашк, К. Гульгович, І. Чарний, Р. Парпан, С. Кешенюк, С. Малафій, П. Господарець, М. Гінда, С. Жатковський, А. Скоренька, І. Жатковський, Гр. Великанович, М. Ворона, С. Миськів і С. Семків по 30 ц., А. Карпович, І. Гречила, І. Вовчовський, П. Горін, П. Паращук, В. Коцюр, Т. Лібер, І. Генега, Н. Н., С. Капчук, І. Іванчук і І. Іванчук по 25 ц. — Разом $21.00. Загалом зібрано ... $30.00

Від. 202. Обурн, Н. Й. Сестр. Пресв. Діви Марії. Марія Мельник зібрала на лісту ч. 1738: Марія Мельник 75 ц., Михаліна Коцїпак 50 ц., Катерина Либа, Елисавета Яночко, М. Сопко, Анна Намісняк, Анна Загаєвська, Анна Теперович, Марія Адамовська, Віхта Лемко і Анна Намісняк по 25 ц., Анна Ониайда і Марія Вус по 20 ц., Анна Громога 10 ц. — Разом ... $4.00

Від. 203. Бруклин, Н. Й. Бр. Пресвятої Тройці. Члени зложили на лісту ч. 1746: А. Кулявий $1.20, І. Бялко (Андрея), І. Кмита і С. Заблоцький по $1.00, П. Приступа, М. Шипорт, Гр. Цвекало, Л. Кісь, П. Хома, І. Лепський, Гр. Балко, В. Шеремета, Г. Карпів, К. Ляховський, Я. Тарас, О. Гвязда, В. Мойсей, П. Тетера і С. Глушко по 25 ц., М. Загайчевський, М. Волинський і І. Жибура по 10 ц. — Разом ... $8.25

Від. 206. Вунсокет, Р. Ай. Тов. „Запорожська Січ" і „Український Сокіл", від. 78 „Провидіня" заколядували ... $39.00

Від. 209. Картерет, Н. Дж. Бр. св. Михаїла. Михайло Попіль і Михайло Ґбурик зібрали на лісту ч. 1774: П. К. Гінда і Т. Гарбовський по $1.00, П. Терефенко, М. Кріль, О. Музика, Д. Музика, Марія Максимович, М. Ференц, С. Пішко, М. Попіль, П. Кавенський, Т. Барна і П. Гінда по 50 ц., Н. Крупа, Н. Марцю, Т. Шрамко, М. Гірняк (мол.), В. Маланчук, П. Кіц, Т. Андрушко, І. Космовський, І. Цап, Гр. Ячак, Розалія Гилїнська, Я. Шрамко, В. Квасніцький, С. Андрушко, М. Бобенчак, С. Вархола, М. Ткач, Д. Поточняк, Гр. Гінда, М. Черепаняк, П. Гінда (стар.), І. Несторович, Юлія Гінда, Т. Миньо, С. Кельман, Я. Тилька, В. Гадиняк, Т. Бобенчак (стар.), С. Цэр, Гр. Савчак, М. Ґбурик, М. Вихованик і П. Бик по 25 ц., дрібними жертвами $1.10. — Разом ... $16.85

Від. 210. Вестчестер, Н. Й. Тов. „Згода". Володимир Баковський і Олекса Дук зібрали на лісту ч. 1787: Д. Вербовський $2.00, І. Павлишин, Л. Кіндирись, Г. Конух, М. Кіт, І. Пепшаковський, Н. Старановський, В. Яхницький, Г. Романов, Т. Давидів, Ф. Скоч, А. Когут, М. Шкутяк, Марія Дук, Н. Крохмальний, Анна Дук, Марія І. Дук, І. Фраков, М. Шуманський, І. Олійник, М. Хома, Я. Сидор, Г. Ронський, С. Завадовський, Гр. Шалата, П. Чорнецький і В. Баковський по $1.00, М. Підгірний 60 ц., С. Гарасевич, Гр. Гуменецький, П. Лімбергер, Н. Леськів, С. Іванків і В. Томашевський по 50 ц., Гр. Стоякевич 30 ц., С. Салак, І. Матуш, П. Гринько, В. Підгірний і Т. Лабчук по 25 ц. — Разом $33.15. Розходи $1.00. Остає ... $32.15

Від. 213. Байон, Н. Дж. Бр. св. Михаїла. Иосиф Ошуст зібрав на лісту ч. 1812: І. Корило, А. Старовський, М. Мегда і П. Кудрик по $1.00, П. Ошуст, А. Когут, М. Івашків, Т. Задорецький, А. Вишиваний, А. Могила, Н. Петрів, Л. Гавазик, М. Спаж, М. Хранюк, Н. Жирий, В. Комар, М. Дриґанчук, Н. Заграй і П. Дупля по 50 ц., М. Польовий, С. Гоп, С. Король, А. Ґураль, П. Литвин і Я. Кузенько по 25 ц. — Разом $13.00. Дмитро Липовий зібрав на лісту ч. 1816: Р. Задорецький $1.00, Д. Липовой 50 ц., П. Кушнір, І. Кушнір, П. Більський, П. Литвин, І. Пахолик, Гр. Захарійчук, М. Шикула, М. Турчин, С. Щипаняк, П. Жирий і П. Задорецький по 25 ц. — Разом $4.25. Лев Бачинський зібрав на лісту ч. 1824: М. Підгайний і М. Гнатишин по $2.00, Л. Бачинський, І. Забавський, В. Осадчук, Д. Селих, Елюжбіта Кусїк і А. Бирич по $1.00, Д. Стасинько, С. Хілїнський, А. Скаск і І. Мельник по 50 ц., Д. Бойлї 25 ц. — Разом $12.25. На хрестинах у Михайла Шаламея зібрав Лев Бачинський від слїдуючих гостий: М. Шаламей $2.00, Л. Бачинський, Катерина Взорек, А. Бирич, А. Борис, І. Мятиаш, А. Гаєвський, А. Бобуш і М. Куніцький по $1.00, В. Могила, Гр. Чипр і П. Гаєвський по 50 ц., Низбоцький, І. Забавський, С. Фамула, Б. Вишиваний, Л. Піщак, П. Миляшевич, М. Витняк і М. Сеник по 25 ц. — Разом $13.50. Загалом зібрано ... $43.00

Від. 217. Бочестер, Н. Й. Бр. св. Иосафата. Іван Заверуха, Михайло Кузь, Іван Пастущин і Василь Луцишин зібрали $15.00. Михайло Кузь прислав жертви від членів в сумі $7.00. — Разом ... $22.00

Від. 221. Шікаґо, Іл. Бр. св. Стефана. Братство жертвувало зі своєї каси $25.00. Теодор Семків зібрав на лісту ч. 1927: С. Смаль $1.50, Т. Семків, П. Маркевич, М. Бжезїнський, М. Край і І. Мидляк по $1.00, І. Гмаз, Д. Остапчук, А. Бсюк і Ф. Слобінський по 25 ц. — Разом $8.00. Макарій Васильців зібрав на лісту ч. 1929: М. Васильців $2.00, М. Беряк, М. Дворницький, М. Онищук і П. Коцовський по $1.00, Т. Каменецький і І. Чучман по 50 ц., М. Яцків і Т. Папчук по 25 ц. — Разом $7.50. Е. Бабій і І. Гайовий жертвували по $1.00. — Разом $2.00. Загалом зібрано ... $42.50

Від. 223. Вілксбері, Па. Бр. св. Івана Хрестителя. Братство жертвувало зі своєї каси $10.00. Семан Фещак зібрав на лісту ч. 1932: М. Негребецький $1.00, Антоніна Мудрик 50 ц., І. Пронь 25 ц., С. Фещак 15 ц., М. Александер 10 ц. — Разом $2.00. Іван Малищак зібрав на лісту ч. 1935: П. Ярома і І. Малищак по 50 ц., І. Каршин, Н. Терефенко, І. Гаврилич, В. Левко, П. Грянчишин, С. Шилівець, І. Гельчар, Д. Фещак, Л. Худоба, І. Кутний, М. Кавалкевич, Гр. Сухиня, М. Кравчук, П. Качмарський, Д. Кич, І. Присташ, О. Мотовиляк, Д. Мельник, Т. Микулин, І. Малищак, Т. Яремко, П. Глїб, П. Добош і Гр. Гулька по 25 ц., І. Кавалкевич, С. Фещак і С. Шопяк по 20 ц. — Разом $7.60. Загалом зібрано ... $19.60

Від. 225. Деслодж, Мо. Бр. св. Николая. Братство жертвувало зі своєї каси $5.00. Іван Якимів зібрав на лісту ч. 1962: С. Патент 50 ц., М. Кузів, І. Любчин, Н. Білий, В. Паращак, І. Коваль, М. Колодій, І. Якимів, О. Громадський, А. Колодій, Т. Бобрівський, В. Бартіш, Анна Павлюх і І. Гатлан по 25 ц. — Разом ... $8.75

Від. 229. Скрентон, Па. Бр. св. Василія. Братство жертвувало зі своєї каси $5.00. Іван Гамлїй зібрав на лісту ч. 1969: М. Гайдук 50 ц., І. Маркович 25 ц., П. Галущак 25 ц., І. Мачишин 25 ц., Меланька Романишин 50 ц., Гр. Бордун 25 ц., І. Обельовський 10 ц., Н. Митрів 10 ц., Гр. Гнат 10 ц., Я. Соколовський 25 ц., С. Цурій 25 ц., П. Маркович 10 ц., Ф. Кузьмінський 25 ц., М. Бужда 25 ц., М. Олійник 25 ц., Г. Маркович 25 ц., Л. Фінк (Жид) 35 ц., М. Семан 50 ц. — Разом $4.75. Ілія Гоменчук зібрав на лісту ч. 1981: І. Гоменчук, С. Калакука, Ф. Пінчала, І. Дучак і Н. Н. по $1.00, М. М. Югас 50 ц., М. Тилявський і В. Левицький по 25 ц., Д. Лисейко 10 ц. — Разом $6.10. Михайло Копюпка зібрав на лісту ч. 1982: В. Тарас $1.00, П. Дочич і М. Копюпка по 50 ц., М. Дорош, Н. Н., М. Телички, В. Пляшка, І. Щждак, І. Пляшка і М. Жила по 25 ц. — Разом $3.75. Григорій Ізак зібрав на лісту ч. 1893: Н. Чапля 50 ц., П. Максим, І. Пухавк, Е. Симко, В. Дубій, М. Фляк, А. Павлюх, Ф. Зюс і Гр. Ізак по 25 ц., І. Гловчак 20 ц., А. Мира і Іван Дрозда по 10 ц. — Разом $2.90. Загалом зібрано ... $22.50

Від. 230. Йонгставн, О. Бр. св. Івана Хрестителя. Братство жертвувало зі своєї каси $10.00. І. Сухий $1.00, І. Гармич 50 ц., М. Драган 30 ц., І. Баган, Н. Торський, І. Саґаль, В. Кріль, І. Винар, А. Кучманич, Гр. Яворський, І. Війтик, Т. Філь, Т. Сяч, Д. Миєливий, Ю. Чижовський, Н. Павлишин, О. Сеньчак, О. Опалка, С. Кітинський, І. Надворський і О. Тилїцький по 25 ц., Д. Кумін, П. Буряк, П. Токарський, Д. Яремій, Т. Шмігельовський, Т. Козловський і Ф. Копчак по 10 ц. — Разом ... $17.00

Від. 234. Елізабетпорт, Н. Дж. Тов. „Запорожська Січ". Товариство жертвувало зі своєї каси $5.00. Константин Пілат зібрав на лісту ч. 2015: Гаська Красовська 50 ц., І. Кулинич і К. Пілат по 25 ц. — Разом $1.00. Василь Сташко зібрав на лісту ч. 2018: В. Сташко і В. Микуляк по $1.50, І. Сташко $1.00, А. Фуртас 50 ц., З. Колодій, С. Пришляк і І. Чечіль по 25 ц. — Разом $5.25. Михайло Гринишак зібрав на лісту ч. 2029: М. Гринишак $1.55, Т. Квасньовський, П. Захарків, Н. Чапляк, Ева Мисилова і Анна Гбур по 50 ц., А. Баранецький, І. Кулинич, М. Пругар, М. Самбужук, М. Лис, С. Колодій, М. Костишин, Я. Захарчук, М. Чернецький, М. Яснновський, К. Кольба, Анна Литвин, Павліна Бабій, Я. Серединський і М. Антонюцюк по 25 ц., Ю. Родзеняк 20 ц. — Разом $8.00. С. Могила і І. Пілат жертвували по $1.00. — Разом $2.00. Загалом зібрано ... $21.25

Від. 235. Ресфорд, О. Бр. св. Михаїла жертвувало ... $10.00

Від. 237. Честер, Па. Бр. Сошествія св. Духа зібрало ... $42.00

Від. 241. Провіденс, Р. Ай. Тов. ім. Тараса Шевченка. Омелян Рекрут, Ігнатій Хопета, Петро Накопїнський, Павло Любнецький, Никола Пшоновський, Антін Брикович, Григорій Бойко, Михайло Сьнїдер і Андрей Шевчук зібрали на лісту ч. 2098: О. Рекрут $2.00, Іг. Хопета, П. Любнецький, П. Дорош, Д. Рекрут, В. Підгородецький, А. Ковалевський, П. Хоптений, Гр. Бойко, А. Брикович, І. Мищишин, А. Шевчук, І. Яворський, М. Ковальчук і З. Варшавський по $1.00, І. Стус, Н. Пляшка, Л. Гумляк, А. Белян, М. Пшоновський, П. Накопїнський, Г. Лучка, П. Накопїнський, І. Рекрут, М. Попаронський, П. Сузанський, Анастазія Бутельков, А. Скальський, Д. Синиця, Мали Тігер, Анна Міпнець, І. Витязь, М. Турчак, М. Журба і М. Сьвідер по 50 ц., П. Ковальчук 35 ц., В. Юрківський, А. Гурник, А. Настасовський, С. Кимбалюк, Дж. Ф. М. (Англієць), Т. Рой, Я. Лаврів, М. Сикетен, Д. Тойчин, Т. Дудик, А. Сітко, І. Терилович, А. Козловський, Я. Манаво, М. Гаврілов і Н. Н. по 25 ц., В. Рекрут (дитина) і В. Стецюк по 10 ц. — Разом ... $30.55

Від. 244. Белфонт, Па. Бр. св. Івана Хрестителя. Братство жертвувало зі своєї каси $5.00. Тимко Пращкевич і Петро Кушвара зібрали на лісту ч. 2115: М. Костик, К. Проскура, З. Дробот, Гр. Фесько, Гр. Миколай, С. Осиф, М. Зелїнський, Г. Бендза, П. Кушвара, Т. Пращкевич і А. Рачковський по $1.00, Д. Боньчак, М. Коза, І. Маршакевич, С. Данилко, М. Василишин і І. Боньчак по 50 ц., В. Бендза, М. Бендза, І. Голубець і А. Мисевець по 25 ц. — Разом $15.00. Загалом зібрано ... $20.00

Від. 245. Трентон, Н. Дж. Бр. св. Петра і Павла. Братство жертвувало зі своєї каси $2.50. В. Гасій і С. Сеньків по 50 ц., І. Паславський, М. Пилажій, С. Сенюк, І. Калат, О. Наконечний, Пазя Стадник, С. Скалоцький, О. Грицько, М. Дідун, В. Кушнїр, П. Стадник, І. Мацуський, М. Скоропад, М. Скалоцький і М. Гаврешко по 25 ц. — Разом ... $7.25

Від. 246. Кромптон, Р. Ай. Тов. „Запорожська Січ". Мартин Мартинів зібрав на лісту ч. 2127: А. Кондрат $2.00, В. Сподарик, М. Мартинів, П. Косць і Н. Процик по 50 ц., І. Чехут, С. Музика, Л. Москалик, Т. Андрухів, А. Лех, М. Бучинський і М. Шелест по 25 ц., С. Москалюк 20 ц., С. Пригарський 15 ц., П. Труш 11 ц., С. Панасюк, Анна Андриць і К. Мартинів по 10 ц. — Разом ... $6.51

Від. 247. Вілмінґтон, Дел. Бр. св. Івана Хрестителя. Братство жертвувало зі своєї каси $25.00. Михайло Біян і Іван Єдинак зібрали на лісту ч. 2139: М. Біян $2.00, І. Єдинак $1.00, П. Борко $1.00, Д. Біян $1.00, М. Засучковський 25 ц., П. Гринишин 25 ц., Д. Качмар 25 ц., І. Ярославський 25 ц., І. Сивий 25 ц., В. Івашко 50 ц., Д. Марчинишин 50 ц., Н. Баран 10 ц., І. Баран 50 ц., С. Іваночко 25 ц., І. Гациняк 25 ц., М. Скочипець 25 ц., М. Мальовський 25 ц., В. Босак 30 ц., Н. Босак 25 ц., Д. Габриль 25 ц., В. Качмар 50 ц., М. Колодій 25 ц., Ю. Мичуда 50 ц., Н. Базуляк 50 ц., Т. Яворський $1.00, І. Борис 50 ц., Татіянця Криса 25 ц., Т. Колодій 50 ц., К. Стрільбицький 50 ц., Юлія Сурма 25 ц., Марія Сурма 25 ц., Т. Марушак 25 ц., Т. Нитяга 50 ц., Т. Кавінський 25 ц., В. Гірник $1.00, Т. Ґула 50 ц., А. Роман 25 ц., П. Лівицький $5.00, І. Ференц 50 ц., С. Федоркович $1.00, М. Єдинак 50 ц., В. Пшеничний 25 ц., М. Цебенко 50 ц., М. Масланич 25 ц., І. Бацїцький 25 ц. — Разом $25.95. Григорій Косовський і Михайло Гичка зібрали на лісти чч. 2140 і 2141: Я. Мавр 10 ц., М. Роман 50 ц., О. Бутинський 10 ц., М. Фединяк 25 ц., Н. Гливяк 50 ц., С. Ваврик 25 ц., А. Майкут 25 ц., Ф. Зіньковський 10 ц., С. Суський 15 ц., І. Івашко 25 ц., В. Сивий 10 ц., Т. Мальговський 10 ц., І. Мальговський 10 ц., П. Возьний 25 ц., Гр. Днешо 25 ц., І. Гичка 25 ц., Н. Кравчишин 10 ц., П. Тиравський 15 ц., А. Яськів 25 ц., Я. Теодозій 25 ц., М. Турко 25 ц., Н. Гира 25 ц., М. Гичка $1.00, Гр. Косовський 25 ц., Н. Н. 25 ц., Т. Швед 25 ц., В. Верба 10 ц., І. Степик 15 ц., Н. Сурма 25 ц., Н. Шатинський 25 ц., В. Вавро 10 ц., С. Мисливець $1.00, П. Яремчук 50 ц., К. Процик 50 ц., А. Сьвітий 25 ц., Гр. Яремчук $1.00, І. Білецький 25 ц., А. Майко 15 ц., В. Хомичак 45 ц., М. Криць 10 ц., І. Німець 50 ц., Гр. Гнатовський $1.00, Гр. Січка $1.00, П. Гута $1.00, С. Качмар 25 ц., С. Сивий 10 ц., Н. Василюк 25 ц., І. Ванькович 25 ц., Т. Кобрин 25 ц., П. Сас 25 ц., П. Федьків 25 ц., М. Подоляк 25 ц., С. Шатинський 15 ц., І. Івашко 10 ц., В. Марцїнишин 25 ц., М. Войнорович 25 ц., Д. Сивий 25 ц., Н. Цвпик 25 ц., Т. Гик 25 ц., М. Шатинський 15 ц., Гр. Шиманський 10 ц., П. Кавтут 50 ц., І. Сопків 50 ц., К. Федишин 50 ц., І. Кольчинський $1.00, П. Лівицький 50 ц., П. Білик 25 ц., М. Копчак 25 ц., І. Галайко 25 ц., Т. Боґоніс 50 ц., П. Грушак 25 ц., В. Труш 25 ц., П. Шелемета 25 ц., І. Манько 25 ц., С. Рожак 50 ц. — Разом $21.50. Ілія Гнатяк зібрав на лісту ч. 2149: І. Гнатяк 50 ц., Д. Кнапер 25 ц., А. Нобанько 10 ц. — Разом 85 цнт. Гриць Біян і Николай Котик зібрали на лісту ч. 2150: М. Гливяк 50 ц., С. Гливяк 50 ц., С. Лазар 25 ц., С. Кріль 6 ц., Д. Шмілик 25 ц., П. Бубняк 25 ц., Н. Кілочко 25 ц., І. Кілочко 25 ц., М. Цебенко 50 ц., С. Грицкевич 25 ц., І. Бубняк 25 ц., І. Цильчик 25 ц., С. Сенчишин 25 ц., І. Босак 25 ц., П. Босак 25 ц., Н. Фичішак 10 ц., Анна Люба 25 ц., Д. Белей 25 ц., П. Масїцький 15 ц., П. Мацко 25 ц., Н. Казьо 25 ц., Д. Бац 25 ц., А. Марцїнкович $1.00, Розалія Гурна 25 ц., С. Колоденко 5 ц., А. Марекев 25 ц., В. Гичка 20 ц., Т. Особа 20 ц., К. Лівицький 25 ц., Ю. Тимко 25 ц., Т. Шатинський 25 ц., Анна Подоляк 10 ц. — Разом $8.61. Загалом зібрано ... $84.91

(Дальше буде).

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. На річнім мітінгу бр. св. Николая, відбувшім ся 19. лютого б. р., вибрано отсих нових урядників: П. Крайник, предс.; Н. Демкович, заст. предс.; С. Глива, кас.; М. Медвідь, заст. кас.; М. Смакула, секр.; П. Пупчик, заст. секр.; С. Кусень, доглядач хорих. Заразом повідомляєть ся всїх членів, що слїдуючий місячний мітінг відбудеть ся 16. марця (в суботу), о годині 8-мій вечером в галї Нар. Дому під ч. 72 Моріс стр. — П. Крайник, предс.; С. Глива, кас.; М. Смакула, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Подаєть ся до відома, що мітінг бр. св. Георгія, від. 239, відбуде ся в неділю, 17. марця, о годині 7.30 пополудни. Мітінг відбудеть ся в галї звичайній під числом 822 Норт Френклін стр. На сей мітінг запрошуєть ся всїх членів, що мають явити ся як один, бо є важні справи до полагодженя. І просить ся приняти до відома, що котрий з членів не заплатить своєї вкладки, зістане суспендований. Тож просить ся всїх тих членів, котрі довгують щонебудь до відділу, щоби прийшли і вплатили свої вкладки, бо инакше наразять ся на неприємности. Таксамо буде приймати ся нових членів як до братства так і до У. Н. Союза. Кождий, хто не належить ще до Союза, нехай прийде, запишеть ся і стане членом найбільшої української організації тут на чужині. Таксамо взиваєть ся членів братства св. Георгія, що їх обовязком є придбати хоч по одному новому членови на сей мітінг. Просить ся о як найбільшу участь на мітінгу. — С. Вільчинський, предс.; Н. Наконечний, кас.; Н. Волос, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

ДОПИСИ.

З TRENTON, N. J.

Виродні сини.

В кождій-країні є спогади раю;
Нема тільки в тебе їх, рідний мій ти краю!
Були й за гетьманів співці;
З них деякі вічнії співи зложили;
А яке імя їх і де їх могили,
Щоб скласти хоч пізнії вінці?

Леся Українка.

В тих кількох стрічках ми бачимо, як поетка пригадує нам, що в нас були великі мужі, славні поети та побідоносні гетьмани, котрі вславили ся перед сьвітом, боронили Україну від Турків і Татарів, своєю енергією, сильною волею, здібностями, відвагою і правдивим демократизмом вони поклали сильні підвалини під теперішну українську державу, лишаючи в спадщині нам славу козацьку, бодрість духа, геройство — в тій надії, що ми, яко сини України, підемо їх слідами, проженемо ворогів з української землї і тоді зажиємо житєм правдивим, як рівний з рівним, житєм, на яке покликала нас природа, з тим правом, що чоловік, приходячи на сьвіт, має повне право до продуктів землї, як один так другий... І тут поетка звертаєть ся до нас із запитом і гейби ницечком докоряє нам, чи ми піднесли бодрість духа тих великих мужів, сьвітил України, чи положили вінці на їх могили, хоч пізні вінці?

По прочитаню слів поетки ми мусимо положити руку на груди і сказати правду, що сьвідомі, правдиві сини клали вінці на могили заслужених для України людий, а другі, темні, виродні сини України, не то що не клали, але ще й ті скидали і нікчемними ногами доптали сьвяті могили!...

Передівсім звернемо головно увагу на тих, що клали і що йдуть їх слідами за час 260-літної неволї. Вони цїлий час старали ся голосити слово правди, слово України. Не бояли ся ні жандармських баґнетів, ні тюремних мурів, тратили фізично і матеріяльно, але виповнювали їх заповіти. Вони летїли думкою на степ; вони були переконані, що Україна вкриєть ся червоними жупанами, що гетьман засяде в Києві, а козацтво буде знова гарцювати на вороних по степу! І та бодрість духа додавала їм відваги до дальшої праці. Щирі люди завязували читальнї, бібліотеки, видавали часописи, журнали, устроювали концерти, відчити, віча, але все гейби потайком, бо зелїзна рука деспотизму Романових і Габсбурґів все здавлювала. Деспоти кували сих народних апостолів в кайдани. Але не сповнили вони того, чого бажали, не скували душі живої! Живе слово і слези поетів не пійшли на марне, а видали стократні плоди. Здійснило ся те, що пророки пророкували: Україна править собою, і Дніпро зрадів, і Київ пишаєть ся — гордий же він осідок колишних гетьманів, столиця, серце України! Там, на далекім сходї, сонце волї зійшло. Радіє, хто жиє: і старий і малий, і бідний і богатий. Радіє бувша російська Україна, радіє австрійська Україна, американська і всї, і вся — кождий лине думкою туди, на Україну, в Київ; рад би знати, що там тепер робить ся. Тим кождий сьвідомий Українець жиє.

Долітають вісти, що під кермою Грушевського і Винниченка цїла Україна жиє житєм щирим, правдивим. Свої рідні часописи множать ся; майже кожде місто і місточко має свою ґазету. Війско українське, славне козацтво з бунчуками роїть ся у Києві, а Богдан Хмельницький на кони наче усьміхаєть ся зі свого памятника, додає енергії козакам. Все, що жиє, стає в обороні України.

І цїлий сьвіт заговорив громовим голосом про великий український нарід. Наші сьвітила в Українській Центральній Раді потрафили приєднати до себе всі національности в Росії. Жидівське правительство в Росії стало на се заздрісним оком глядїти і давай посилати рабівничі банди на українську землю. Але доходять вісти, що українське війско побідило. Українці сю большевицьку банду розброїли, дали їй хліба і нагнали домів. Конець большевикам недалекий!... Жиди можуть рядити в Палестині, а не на Україні. Вкрутило ся Львову і Керенському, А Бронштайнам і Лейбам змелеть ся. Але вертаймо до річи.

Могили наших славних мужів допчуть кацапи й навіжені „інтернаціоналісти" під проводом редактора часописи „Робітник", якому на імя Крук „Робітник" прибрав собі імя українське і давай вішати пси на Україну, на У. Ц. Раду в Києві, називаючи її буржуазною. Як п. Крук розуміє буржуазію, то Бог його знає. Грушевський, Винниченко і другі талановиті люди у правительстві України — то буржуазія. Як мужик на Україні має 5 морґів поля, то вже він у п. Крука буржуаз. І п. Крук так сподобав собі большевиків, значить Бронштайнів і Лейбів, що готов і житє віддати за них.

Ви певно думаєте викликати велику сензацію тут в Америці, вихвалюючи горбоносих большевиків попід небеса. Ох, яка зневага для України! Застановіть ся, пане Крук, будьте чоловіком! Се не пристоїть редакторови, тай ще соціялістичної ґазети! Ви, видко, будуєте замки на леді. Україна ще не зорґанізована як слїд, а Ви давай розбивати її, бо то буржуазна рада. Я розумію соціялізм тоді, коли він поборює гнет капіталістичний; а на Україні ще не було гнету, бо там нема капіталістів. Я розумію, що добрий господар наперед обгородить своє обійстє плотом, а опісля робить порядок в середині. Таксамо маєть ся справа і з заводженем ладу на Україні. Як проженемо з неї ворога, то можна подумати опісля і про партійні справи. Припустім, що на Україні мав би бути такий соціялізм, якого Ви вчите — то би дуже сумно виглядало! Передімною „Робітник". Читаю заголовок „Се і те". Автор тої дурненької базґранини, М. Андрейчук, між иншим пише, що У. Ц. Рада зорґанізувала для робітників українські полки під ріжними іменами стародавних грабіжників.

Отже, пане Крук, як маємо розуміти слово „грабіжники"? Чи Хмельницький, Мазепа, Полуботок — се були грабіжники? О, сего вже забогато! Хоч Ви, пане Крук, походите з самого серця України, то помимо того Ви так низко упали і наносите ганьбу цїлому українському народови і навіть соціялістичній партії. Я в імени справедливости взиваю Вас сейчас відкликати сї слова за грабіжників, сю зневагу дорогих кождому українському серцю осіб. Як довго будете поміщувати дописи сего нарваного Андрейчука і сего хоровитого Бориска, так довго партія соціялістична не буде мати значіня. В тих дописях нема нічого путнього, лише самі пашквілі, нарваности, безчещеня і плюгавства. Я яко передплатник Вашої часописи, чи радше шмати, чую ся ображеним, що Ви висьміваєте і називаєте „грабіжниками" наших мужів-гетьманів. Не хочу принимати сеї шмати до свого дому! Ся часопись надаєть ся лише для Жидів. Посилайте її туди, але не для українського робітника, що за свій тяжко запрацьований гріш мав би читати наругу над своїм народом.

Я звертаю ся до всіх чесних українських робітників, щоби ні одного цента не дали на таку ґазету, в якій допчеть ся честь України!

Василь Гасій.

ПОДЯКА.

Я низше підписаний, член 217 відділу У. Н. Союза, сею дорогою складаю сердечну подяку Головному Урядови У. Н. Союза за уділене мені запомоги з фонду убогих в сумі $50, на лїчене моєї тяжкої хороби. Желаю як найкрасших успіхів Головному Урядови в його праці для добра членів У. Н. Союза і загалу Українців. Хай живе У. Н. Союз! Хай слава про него і його щирі дїла несеть ся по всїх закутинах землї Вашінґтона. Таксамо сердечно дякую свому відділови, а особливо його урядникам, котрі потрудили ся в моїй справі, а рочестерським Українцям поручаю наш відділ яко сей, до котрого повинні належати всї Українці в Рочестер, Н. Й. Наш 217 відділ (бр. св. Йосафата) є найстаршим і найбільшим братством і одним з тих, котре найскорше спішить з помочию для своїх нещасних членів і для родин по померших членах. Тож, Родимці, взиваю Вас: вступайте громадно в члени нашого братства. — Іван Швець.

В кождій українській хаті повинна знаходитись часопись „Свобода".

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Українські часописи із заграниці.

Вчера до редакції „Свободи" наспіли отсі українські часописи із заграниці: київська „Комашня" (ч. 43-44, з 28. падолиста 1917 р.); „Газета Гадяцького Земства" (ч. 108, з 29. падолиста 1917 р.); харбінський „Засів" (ч. 5, з 10. лютого 1918 р.) і владивостоцький „Українець на Зеленому Клині" (ч. 22, з 10. лютого 1918 р.).

Дорожня у Вайомінг.

Дорожня в деяких містах Злучених Держав дійшла до тої степени, що навіть 50% підвишки передвоєнної платні не вистарчає робітникови на прожитє. Так приміром „Вайомінг Лейбор Джорнал" каже, що по містах у Вайомінг ціна за мешкане підскачила з 20 на 25 доларів, а звичайна (не вибаглива!) їда в рестаравнті підскочила з 45 на 60 долярів місячно.

Виборці у Шікаго.

Шікаго, найбільше місто в стейті Іллінойс і по Ню Йорку друге найбільше місто в Злучених Державах, а по Ню Йорку, Лондоні, Парижи і Токіо пяте найбільше місто в сьвіті, має 808.942 виборців на загальне число 2,500.000 мешканців.

Новий міст на ріці Іст в Ню Йорку.

Нюйорські міські власти рішили побудувати новий міст через ріку Іст. Пляни будови вже викінчені. Міст буде лучити дільницю Бронкс з місцевостю Вайтстон на Лонг Айленд і буде довгий на 3.000 стіп. Понад водою буде стояти так високо, щоби пройшов попід нього між ріжими іншими найбільший і найвисший корабель.

Перші кольорові кінематографічні фільми.

В Ню Йорку, у „Ейті-фирст Стріт" театрі, пораз перший почато показувати кінематографічні фільми у кольорових барвах. Такий винахід зробив Англієць Дуглес.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Сьвято проголошення української републики в Гадячі.

В суботу (24. падолиста 1917 р.) „Гурток Українознавства Гадяцької Шкільної Молоді", у Гадячи на Полтавщині, устроїв для своїх членів сьвяточний вечір з приводу оповіщення Української Народної Републики. Вечером члени „Гуртка" зібрали ся в гімнастичній салі мужеської гімназії. Учениці й ученики, в більшости, були в народнім строю. Перед слухачами уставлено було прибраний рушниками портрет Тараса Шевченка. Голова „Гуртка", Василь Якименко, розказав про ті події, що склали ся за час від II. до III. універзалу Української Центральної Ради і прочитав універзал, що проголошує Україну народною републикою. Присутні вислухали універзал стоячи, і гучними оkликами „слава!" — зустріли радісну подію збудовання своєї власної хати. Хор „Гуртка" проспівав народні пісні: „Ще не вмерла Україна", „Гей, Вкраїнці" і „Ми Гайдамаки". — Гімназист Яків Пономаренко осьвідомив зібраних з тими ворожими силами, що стоять на перешкоді українському народови у творенню свого власного державного житя. — Після рефератів виступали з промовами: Галичанин Михайло Західний, гімназисти: Грицько Апостол, Микола Борткевич, І. Золотників, Петро Оленченко, і ученик полтавської учительської семинарії Олекса Грабенко. В усіх промовах змальовано колишнє й сучасне житє українського народу. На вечерку були: начальниця, учительки та учителі жіночої гімназії. Вечерок закінчено відспіванєм „Заповіту".

Пошановане памяти Лисенка.

В неділю (11. падолиста 1917 р.) в Стрітенській церкві у Полтаві відправлено панахиду по Миколови Лисенкови, а вечером того-ж дня в українськім клюбі відбуло ся пошановане памяти славного музика і громадського діяча України. Зібрали ся були лише свої дійсні прихильники таланту нашого музика. Були й такі, що знали Покійного особисто, співали в його хорі або взагалі знали ся з ним. Зборн відкрив промовою В. Андрієвський, комісар Центральної Ради для просьвітних справ на Полтавщині. По нім говорив відомий полтавський словесник В. Щепотьєв; малюючи яскраво М. Лисенка яко великого музика, промовець між иншим сказав, що Лисенко був музиком чисто народним; що він умів зібрати й записати богато музичних творів, відчувши в них чисто народну душу, українську вдачу. Відтак — як доносить полтавський „Вістник" (ч. 160) — цікавими спогадами про Лисенка ділили ся з присутними гостями пп. Жебунїв, Щербаківський і Прийма. Всі вони у своїх бесідах яскраво зазначили, що Лисенко був не лише композитором і музиком, але й сьвідомим громадським діячем. — З промови В. Андрієвського виявило ся, що в полтавськім клюбі зберігають ся дуже коштовні, ще не видавані музичні твори Лисенка. Щоби вшанувати і увіковічнити память Миколи Лисенка, ухвалено заснувати видавниче товариство ім. М. Лисенка, яке має заняти ся виданєм всіх доси ще не виданих його творів. Зараз до товариства вписало ся 18 осіб, які зложили 450 карбованців (по 25 карбованців). А що така сума є замала, то рішено відкрити вписи в члени сього товариства для всіх, що кохають ся в музичних творах взагалі, а в Лисенкових зокрема.

Печерська лавра в Київі вчасти знищена.

В битві між українськими і большевицькими військами 8. лютого б. р. знищено зовнішні будинки Печерської лаври в Київі.

Курси для неграмотних в Мельникові.

„Селянська Спілка в Мельникові, прилуцького повіту на Полтавщині, завела вечірні курси для неграмотних. На курси записало ся 65 женщин, старших і молодших.

Повітове земство на Київщині.

Кождий цікавий знати, що се таке земство, чим воно занимає ся і т. п. Земство на Україні за часів російської монархії, се була економічна, просьвітна і культурна інституція. Приміром земство повітове занимало ся організованем господарських спілок, низших і середних шкіл; закладало школи ветеринарскі, рільничі і т. п. Воно розміщувало учителів у своїм повіті, занимало ся розпродажею господарських і рільничих знарядів і т. д. Були земства губерніяльні, повітові і волостні. По вибуху революції ці земства перебрали на себе всю правительственну власть на місцях. По губерніях усунено губернаторів, а їх власть перебрали на себе губернські земства; по повітах усунено комісарів, а їх правительственну власть перебрали повітові земства. — Цікаво буде тепер знати, як відбувають ся засіданя, приміром, повітового земства. Ось київська „Народня Воля" подає такі відомости про зібрання повітового земства у Сквирі на Київщині: — Перед відкритєм зборів відправлено молебень і відсьпівано многоліття Українській Центральній Раді і цілому українському народови. Після того, як радні зложили присягу, переведено вибори голови і членів головної управи. Ухвалено платню голові управи 500 карбованців, а членам по 400 карбованців місячно. Відтак приступлено до полагоджування деяких справ. Великі суперечки викликало питанє про вибори мирових судів, бо збори мали вибрати 16 мирових судів, призначених на сквирський повіт. Збори відмовили ся від вибору такого числа судів і ухвалили віднести ся до (українського) міністерства справедливости, щоби воно зменьшило число судів до 8. Відтак ухвалено відкрити в повіті учительську семинарію ім. Тараса Шевченка.

Відозва „українських" большевиків.

З Петрограду під датою 26. січня б. р. доносять, що „народний секретаріят" України видав був отсю відозву до населеня України:

„Народе України! — Генеральний Секретаріят Центральної Ради підтримує Каледіна і всі протиреволюційні елементи в боротьбі проти революції робітників і селян. Се вносить розпор між українським і руським народом і є шкідливе для Української революції. Ми в імени народу української републики заявляємо, що Секретаріят Центральної Ради є ворогом свободного українського народу. Ми звертаємося до всіх, що вірні революційним робітникам і селянам, до боротьби з Центральною Радою і проти Каледіна. Адже правительства робітників і селян звучною федеративної републики буде творити в братній союз з Росією. Всі робітники, селяни і горожани України повинні стати під прапор революційної армії".

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Покарано Варшаву за протест проти вилучення Холмщини.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on March 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Варшавська телеграма з 20. лютого б. р. доносить, що німецьке правительство наложило на Варшаву 250.000 марок контрибуції за демонстрацію против мирового договору, яким відступлено Холмщину Україні.

Поляки домагали ся автономії значення для Литви і Волині.

На засіданю „Польського Кола" в неділю, 27. січня б. р. ухвалено домагати ся від Австрії влучення цілої Галичини до Польщі, а до Литви і української Волині пристосувати право самовизначеня: чи вони хочуть належати до Польщі, чи ні. Також перейшла ухвала, щоби на польський трон посадити австрійського цісаря Карла.

Польські міністри резигнують.

З Амстердаму під датою 19. лютого доносять, що др. Цьвіклінський, австрійський міністер просьвіти, і др. Твардовский, міністер для Галичини, зрезигнували.

Також посол Гломбінський, провідник вшехполяків, віддав цісареви декорацію відзнаку і зрезигнував зі становиска тайного радника.

Жиди проти Поляків.

Жиди, які замешкують територію, находячі ся під доглядом польського правительства, є в цілковитій суперечці з польським правительством.

Жиди жадають від польського правительства горожанської рівноправности, культурної автономії і гарантії, що російський, протижидівський закон не буде примінюваний у Польщі. Сим жаданям противить ся польське правительство. Многі жидівські політичні групи вже злучили ся в один бльок проти Поляків.

Посол Брайтер у Відни.

Безпартійний посол до австрійського парламенту, др. Ернест Брайтер, посол зі Львова, появив ся перший раз на засіданю парламенту 14. січня б. р. Його вивезено зі Львова в глиб Росії і підчас революції йому вдало ся перейти боєву лінію і дістати ся до Галичини.

Нові австрійські гроші.

Нові австрійські золоті і срібні монети, які видано підчас війни, носять погрудє цісаря Карла І., а на противній стороні напись: „Pace belloque omnia pro patria cum populo meo" („Підчас мира і війни всьо для вітчини з моїм народом").

Румунське збіжє для Австрії і Німеччини.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on March 15, 1918 as required by the Act of October 6, 1917.)

Від початку окупації Румунії Німеччина одержала з тої території: 630.000 тон збіжа, включаючи й кукурузу, а Австрія 756.000 тон.

Наслідки катастрофи в Галіфаксі.

Запомогова комісія для Галіфаксу, в Новій Шкотії, обчисляє, що наслідком корабельної катастрофи в тій пристани, яка лучила ся 6. падолиста 1917 року, стратило житє около 2.000 людий, а шкоди виносять 22,500.000 долярів. Потрібвим мешканцям міста дано допомогу в сумі 13,000.000 долярів, а канадійське правительство приготовляє дальшу запомогу в сумі 7,000.000 долярів.

Брак годинників в Росії.

В цілій Росії дається ся відчувати тепер великий брак годинників. Німці на фронті продавали російським жовнірам годинники за бачечну ціну.

Нафта і зелізо на острові Ява.

На острові Ява викрито жерела нафти і глибокі поклади зелізної руди. Знавці оцінюють, що зелізної руди буде на 10,000.000 тон. — (Ява, се остров в Індійськім океані. Лежить на північний захід від Австралії. Простір виносить 48.830 квадратових миль; населене числить около 30 міліонів душ. Сей остров належить до Голандії).